

К.В. Курандо

*аспірантка кафедри адміністративного та господарського права
науковий керівник: д.ю.н., доц. Т.В. Степанова*

ІНОЗЕМНІ ОСОБИ У ГОСПОДАРЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Іноземні особи у господарському судочинстві України за загальним правилом мають аналогічні вітчизняним учасникам процесу права та обов'язки, з урахуванням деяких особливостей, встановлених законодавством.

Зокрема, ст. 25 Закону України «Про міжнародне приватне право» визначає, що особистим законом юридичної особи вважається право держави місцезнаходження юридичної особи, а місцезнаходженням юридичної особи є держава, в якій юридична особа зареєстрована або іншим чином створена згідно з правом цієї держави. За відсутністю таких умов або якщо їх неможливо встановити застосовується право держави, у якій знаходиться виконавчий орган управління юридичної особи [1, ст. 25].

Відповідно до Мінської конвенції про правову допомогу 1993 р. правоздатність юридичної особи визначається за законодавством держави, за законами якої вона була заснована [2, ст. 23]. Відповідно до ст. 26 Закону України «Про міжнародне приватне право» цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи визначається особистим законом юридичної особи [1, ст. 26]. Отже, «особистий закон» іноземної юридичної особи визначається за законом її «національності» – законодавством держави, в якій юридична особа зареєстрована або має своє основне місцезнаходження, тобто правовий статус іноземної юридичної особи визначається за законом країни, де створено (інкорпоровано) цю юридичну особу.

Порядок визначення правового статусу іноземної особи, у тому числі юридичної особи може бути передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Правовий статус іноземної фізичної особи визначається за законом країни, громадянином якої є ця особа або в якій вона має постійне місце проживання.

На вимогу господарського суду іноземні суб'єкти господарювання у відповідності до ч. 2 ст. 74 Закону України «Про міжнародне приватне право» повинні представити оформлений з урахуванням статті 13 цього ж Закону документ, що виданий уповноваженим органом іноземної держави у встановленій формі, легалізований, якщо інше не передбачено законом або міжнародним договором України, що є доказом правосуб'єктності юридичної особи (сертифікат реєстрації, витяг з торгового реєстру тощо) [1, ст. 74].

Так, торговельні реєстри в Австрії, ФРН ведуть суди; у Швейцарії – суди та адміністративні органи. Витяг із спеціальної книги обліку містить необхідні відомості для зацікавлених суб'єктів, зокрема інформацію щодо: 1) назви фірми; 2) виду товариства (правової форми); 3) змісту діяльності; 4) зазначення осіб, які відповідають за її діяльність, та осіб, які мають право підпису договорів, інших документів; 5) інформацію про основний капітал [3].

Правовий статус іноземних суб'єктів господарювання може також підтверджуватись еквівалентними доказами правового статусу, що визнаються як такі законодавством країни створення, громадянства або місця знаходження такого суб'єкта і видані компетентними органами цієї країни.

Аналогічний підхід дотриманий і в ст. 9 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань»: документом про підтвердження реєстрації іноземної особи в країні її місцезнаходження є, зокрема, «код/номер з торговельного, банківського чи судового реєстру, реєстраційне посвідчення місцевого органу влади іноземної держави про реєстрацію юридичної особи» [4, ст. 9].

Як уже зазначалося, порядок визначення правового статусу іноземної особи може бути передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Проте, у разі відсутності у міжнародному договорі такого порядку господарський суд має звернутися до норм внутрішнього законодавства.

В окремих випадках правовий статус іноземних юридичних осіб в Україні може визначатися національним законодавством нашої держави про їхню діяльність, наприклад, у разі здійснення ними діяльності у вільних економічних зонах чи певних регіонах (у вільній зоні «Сиваш», на Закарпатті, у Карпатському євро регіоні, євро регіоні Буг).

Також варто зазначити, що оскільки Україною не укладено жодного міжнародного договору зі встановленням особливостей провадження зі справ про банкрутство для кредиторів-нерезидентів, на останніх поширюється національний режим провадження у справах про банкрутство без будь-яких винятків і особливостей.

Отже, правовий статус іноземного учасника судового процесу визначається за його особистим законом, який надає можливість визначити обсяг правоздатності та дієздатності іноземної особи, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а за їх відсутності – нормами внутрішнього законодавства. Проте чинний Господарський процесуальний кодекс України не містить детальних положень щодо вирішення колізійних питань, що виникають при застосуванні вказаного правила, що потребує негайного вирішення.

Література:

1. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 32. – Ст. 422.
2. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 22.01.1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/card/997_009. – Назва з екрана.
3. Фединяк Г.С., Фединяк Л.С. Міжнародне приватне право: Підручник / Г.С. Фединяк, Л.С. Фединяк. – 3-тє вид. – К.: Атіка, 2003. – 543 с.
4. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань [Електронний ресурс]: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>. – Назва з екрана.